

Notat om erhvervsrettet uddannelse til unge, der efter afsluttet STU forventes at gøre sig gældende på arbejdsmarkedet

Indholdsfortegnelse

Opsummering.....	2
Målgruppe.....	2
Tid til uddannelseslovgivning.....	2
Et bud på en uddannelse til unge med kognitivt handicap	3
Behov for finansiering af ekstra optag frem til lovgivning	6
Økonomisk gevinst ved uddannelse af målgruppen	6

Opsummering

Glad Fonden argumenterer i dette notat for

- at der i indeværende folketingssamling bør stilles forslag om, at der skal etableres en erhvervsrettet uddannelse til unge med kognitive handicap, der har afsluttet en STU og som forventes at stå til rådighed på arbejdsmarkedet.
- at der afsættes statslig medfinansiering til et ekstra optag på forsøgsuddannelse til målgruppen august 2020, hvilket gør det muligt at opretholde de samarbejdsstrukturer med kommuner og virksomheder, som er opbygget gennem de to første optag frem til lovgivning kan implementeres forhåbentlig fra august 2022. Momentum som ellers kan gå tabt.
- at det forsøg med erhvervsrettet uddannelse Glad Fonden er i gang med at gennemføre får tilkendt en forsøgsbekendtgørelse i regi af Undervisningsministeriet, der gør det muligt for de ca. 90 unge, som forventes at gennemføre den 2-årige forsøgsuddannelse, at få et kompetencebevis, som efterfølgende kan meritoverføres, når der kommer lovgivning.

Målgruppe

Ud af den samlede gruppe på ca. 1200 unge, der årligt afslutter en 3-årig Særlig Tilrettelagt Ungdomsuddannelse (STU) havner de ca. 400-500 unge efterfølgende i de kommunale jobcentre, hvor de ofte kategoriseres som aktivitetsparate – og får et såkaldt uddannelsespålæg. Anslået er der på landsplan en gruppe på 2500 – 3000 unge, der ikke er kommet videre efter afsluttet STU, og denne gruppe øges fremadrettet årligt med den andel af de 400-500 unge, der hvert år ikke får tilkendt pension og ikke umiddelbart kommer videre i beskæftigelse efter afsluttet ungdomsuddannelse (STU). STU'en er som bekendt IKKE kompetencegivende og har ifølge loven primært til opgave at forberede de unge til voksenlivet.

Tid til uddannelseslovgivning

Der er aktuelt ingen uddannelsesmuligheder for denne målgruppe. Der er tale om en gruppe unge, der ligesom andre unge gerne vil have mere uddannelse med sigte på at kunne få et job. Imidlertid har de ordinære erhvervsuddannelser adgangs begrænsning og organisationsformer, der ikke matcher unge, der fx lever med autisme, ADHD, generelle indlæringsvanskeligheder, medfødt hjerneskade eller andre kognitive handicap. I forhold til blandt andet organisationsform gælder den samme udfordring FGU'en i sin nuværende form, som politisk heller ikke har været tiltænkt unge med kognitive handicap. Derfor henvises unge med kognitivt handicap efter afsluttet STU af jobcentret ofte til den ene korte praktik efter den anden, hvor virksomheder uden det nødvendige kendskab til målgruppens læringsbehov efter bedste evne får til opgave at oplære de unge. Alt for ofte med nedslående resultater for den unges selvopfattelse og helbred.

Udover den personlige vinding de unge vil få af en uddannelse og efterfølgende beskæftigelse, vil der også samfundsmæssigt være et kompetencemæssigt løft og en økonomisk økonomiske gevinst ved at målgruppen gennem kvalitetsuddannelse opnår kompetencer, der medfører job og derved delvist selvforsørgelse. (se afsnit om økonomi s. 6.)

Der har tidligere i forbindelse med evaluering af STUén i 2018 været stillet lovforslag om en uddannelse til unge med kognitivt handicap, som endte med en beretning til beslutningsforslag nr. B96 afgivet af uddannelsesudvalget 29. maj 2018. Her stemte et flertal bestående af S, DF, EL, ALT, RV og SF for og et mindretal bestående af V, LA og KF stemte imod. Siden er der ikke sket noget.

Af det politiske forståelsespapir: Retfærdig retning for Danmark fra juni 2019 mellem Socialdemokratiet, Radikale Venstre, SF og Enhedslisten fremgår det desuden at: *En ny regering vil også tage initiativ til, at unge med handicap eller en funktionsnedsættelse får bedre mulighed for at tage en uddannelse (side 10).*

Der synes altså aktuelt et være et sammenfald mellem politisk modenhed og et presserende behov for en ny erhvervsrettet uddannelse til unge med kognitivt handicap. Det har store individuelle personlige omkostninger for den enkelte unge og deres familier og store samfundsmæssige omkostninger at vente længere. Derudover mener Glad Fonden, at der er tale om et moralsk ansvar: Når unge med kognitivt handicap forventes at bidrage på arbejdsmarkedet, skal de ligesom andre unge tilbydes uddannelse, der gør det muligt for dem at leve op til de politiske forventninger.

Et bud på en uddannelse til unge med kognitivt handicap

Glad Fonden har fra 2013 – 2016 og igen fra 2018 – være i gang med at afprøve, hvordan erhvervsrettet uddannelse til unge med kognitive handicap kan organiseres og tilrettelægges, så det fremmer målgruppens mulighed for at gennemføre en uddannelse og komme videre i job. Her får vi erfaringer med hvilken uddannelsesmodel(ler), der ser ud til at imødekomme de unges læringsbehov.

Resultater

Status i projektet er at de unge er motiverede, de fastholdes og deres mødestabilitet øges kraftigt gennem uddannelsens første halve år.

Resultater der aktuelt viser, at der for de unge og virksomhederne er tale om en meningsfyldt uddannelsesmodel er blandt andet at:

- Ud af de 93 unge, der er påbegyndt forsøgsuddannelsen i henholdsvis 2018 og 2019 er 7 indtil nu faldet fra. Dvs. vi har en frafaldsprocent på 7,5 hvilket sammenlignet med de øvrige erhvervsuddannelser og målgruppens udfordringer, er godt.
- Fremmødet på uddannelsen har udviklet sig fra et gennemsnitligt fravær på 21% i september 2018 til et gennemsnitligt fravær på 13% i maj 2019.
- Virksomhederne melder tilbage, at pga. organiseringen med den faste faglærer og tilknyttet vejleder og det fokuserede fælles pensum, tilegner eleverne sig hurtigt færdigheder
- Virksomhederne vurderer som aftagere, at de unge efter endt uddannelse vil kunne blive ansat i et fleksjob.

Et bud på en uddannelsesmodel

På den baggrund foreslår Glad Fonden, at unge med kognitive handicap har brug for uddannelse:

- beskrevet som deluddannelse med reference til eksisterende erhvervsuddannelser
- inden for brancher, hvor der er efterspørgsel på arbejdskraft – også deltids. Blandt andet indenfor detail, lager, gastronomi og gartneri (anlæg, væksthuse m.v.), facility, industrioperatør m.v.
- med et ugentligt timetal på 25 timer
- der er virksomhedsforlagt

- der gennemføres som praksislæring
- hvor teoriundervisning foregår i lokale på virksomheden, så teori kan knyttes tæt til praksis
- der integrerer almene fag som dansk, matematik, samfundsfag i såvel den praktiske som den teoretiske virksomhedsforlagte undervisning.
- der integrerer dannelsen til medborger i et demokratisk samfund både i praksislæring og teoriundervisning og i de fællesaktiviteter og ekskursioner, der gennemføres på tværs af uddannelseshold.
- med en brancheuddannet fast faglærer til et elevhold på ca. 7 elever
- med fast tilknyttet vejleder, der forholder sig til elevernes liv såvel i uddannelsen som udenfor, så der fx også kan støttes op om spørgsmål som helbred, transport og bolig
- med en fast tilknyttet vejleder, der også indgår i kollegial sparring med faglærer såvel som ansatte på virksomheden i de perioder, hvor eleverne primært indgår i sidemandsoplæring.
- med fastlagte evalueringer, semesterprøver og afsluttende prøve med reference til uddannelsesmål
- der samarbejder med kommunen, og sikrer at uddannelsesaktiviteterne bidrager til beskrivelse af elevens effektivitet og støttebehov til den kommunale ungeenhed, så den unge ved uddannelsens afslutning er afklaret til fleksjob (eller ej) og derfor kan gå direkte videre i beskæftigelse efter endt uddannelsesforløb. (Dvs. afvige fra LAB § 70. stk. 3 – hvor fleksjob først kan tilbydes, når alle relevante tilbud efter loven samt andre foranstaltninger har været afprøvet for at bringe eller fastholde den pågældende i ordinær beskæftigelse).

Ved uddannelsens afslutning skal eleverne inden for de målområder, hvor de er uddannet kunne:

- tage ansvar for afgrænsede arbejdsprocesser
- indgå i tværfagligt samarbejde inden for erhvervets praksis
- indgå aktivt i læringsituationer inden for erhvervet

Der er udviklet 2 uddannelsesmodeller. En der matcher virksomheder, der har en størrelse, så de kan indgå i samarbejde om et uddannelseshold på 7 elever (model 1) og en der matcher virksomheder, der har en størrelse, så de kan indgå i samarbejde om et uddannelseshold på 4 elever (model 2). I de to modeller modtager eleverne det samme omfang af undervisning ved faglærer og det samme omfang af teoriundervisning.

Uddannelsesforløb - model 1

År 1 – første og andet semester		
6 ugers intro til branche	34 ugers virksomhedsbaseret undervisning på hold med faglærer Herunder fælles kurser i fx brand, førstehjælp, hygiejne m.v.	
År 2 – tredje og fjerde semester		
4 uger repetition	28 ugers vekslen mellem 1-2 længere individuelle praktikker og forløb med faglærer på uddannelsesvirksomhed	8 ugers eksamens forberedelse og eksamen
De sidste 20 uger uger samarbejder den unge, vejleder og den kommunale enhed, der arbejder med godkendelse til fleksjob tæt for at sikre den nødvendige dokumentation.		

Uddannelsesforløb - model 2

År 1 Første semester	Andet semester	År 2 Tredje semester	Fjerde semester
20 uger med faglærer på hold i uddannelsesvirksomhed 20 timers læring gennem deltagelse i praksis 5 timers teori med faglærer	20 uger praktik som hold uden faglærer i uddannelsesvirksomhed 20 timer med sidemandoplæring i praksis 5 timers teori med faglærer Fælles kurser i fx brand, førstehjælp, hygiejne m.v.	20 uger med faglærer på hold med opgaver på et højere niveau i uddannelsesvirksomhed 20 timers læring gennem deltagelse i praksis 5 timers teori med faglærer.	14 ugers individuel praktik uden faglærer i uddannelsesvirksomhed 6 uger med faglærer på uddannelsesvirksomhed på højeste niveau og afslutning med eksamen De sidste ca. 20 uger uger samarbejder den unge, vejleder og den kommunale enhed, der arbejder med godkendelse til fleksjob tæt for at sikre den nødvendige dokumentation.

Uddannelsessucces for unge med kognitive handicap forudsætter, at de uddannelsesmæssige rammer med fælles mål og vejledning til organisering og pædagogisk praksis er på plads. Det skal de være, fordi det er en forudsætning for at faglærer og vejleder i samarbejde med ansatte på virksomheden i den løbende planlægning, tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisning kan skabe gode læringsbetingelser henimod en afsluttende prøve/eksamen for de unge. Gode læringsbetingelser indebærer blandt andet:

- at eleverne på forhånd ved, hvad de skal
- at eleverne ved, hvordan det kommer til at foregå
- at eleverne ved, at de kan klare den opgave, de bliver stillet og kan få hjælp undervejs
- at eleverne bliver udfordret på de tidspunkter, hvor de er klar til det.

Med andre ord skal faglærer og vejleder over en sammenhængende 2-årig periode sikre den individuelle vej for de 7 ofte meget forskellige elever på et hold henimod de fælles beskrevne kompetencemål. Disse uddannelsesrammer er det ikke muligt at tilbyde indenfor beskæftigelseslovgivningen, og der er derfor nødvendigvis tale om behov for uddannelseslovgivning – og bekendtgørelse. Det er også koblingen af hold og virksomhedsoplæring med fast faglærer og vejleder samt koblingen af fælles mål og pædagogisk tilrettelæggelse ifht. individuelle læringsbehov henimod de fælles mål, der adskiller en kommende uddannelse til unge med kognitive handicap til fra fx eksisterende uddannelser som FGU, IGU, TAMU og AMU. Uddannelse til unge med kognitivt handicap bør adskille sig fra disse kendte uddannelser ved

- At foregå på små hold med fast faglærer og oplæring på virksomhed – i stedet for individuelt på virksomhed, eller på hold på skoleværksted.
- 25 timers ugentlig i stedet for 37.
- 2-årige forløb der indebærer afklaring til fleksjob i stedet for som fx FGU og TAMU, som ikke er tidsfestsatte.

Glad Fonden er i dialog med de faglige udvalg, der beskæftiger sig med EUD-uddannelser inden for detail, lager, gartner og gastronomi. Nogle faglige udvalg taler om, at Glad Fondens forsøgsuddannelse er en deluddannelse, som der bør være plads til i betragtning af målgruppens størrelse. De anerkender og bakker op om målgruppens uddannelsesbehov, men ser ikke nødvendigvis en kommende bekendtgørelse indenfor EUD-lovgivningen - snarere en uddannelse med selvstændig lov og bekendtgørelse.

Forsøgsbekendtgørelse

Glad Fonden har været i dialog med Undervisningsministeriet om et ønske om at forsøgsuddannelsen får tilkendt en forsøgsbekendtgørelse i regi af en eksisterende uddannelseslovgivning, så de 90 unge, der forhåbentlig gennemfører den to-årige uddannelse i forsøgsperioden, kan få et eksamensbevis, der er anerkendt. Alternativt opfordrer Glad Fonden til, at der i en kommende bekendtgørelse bliver åbnet op for en overgangsordning, hvor de elever, der har afsluttet en forsøgsuddannelsen efterfølgende kan få meritoverført deres kompetencebevis.

Behov for finansiering af ekstra optag frem til lovgivning

Indenfor den nuværende økonomiske projektramme, som er finansieret af en donation fra Den A.P. Møllerske støttestiftelse og medfinansieret af de deltagende kommuner, afslutter det sidste hold elever deres uddannelse juli 2021. Afventes politisk handling til det tidspunkt, er det Glad Fondens bekymring, at det vil medføre et uhensigtsmæssigt tab af viden og samarbejdsstrukturer, som ellers vil kunne bidrage i implementering af de initiativer regeringen og støttepartierne har annonceret i forståelsespapiret. Forsøgsuddannelsen mødes lige nu af meget stor efterspørgsel fra unge, der gerne vil i gang med en Flexuddannelse august 2020. Samtidig får vi henvendelser fra virksomheder, der gerne vil bidrage til uddannelsesindsatsen.

En mulig løsning for at imødekomme det akutte uddannelsesbehov og for at holde viden og strukturer i projektet i gang, indtil der foreligger en politisk beslutning, der skal implementeres, kan derfor være at igangsætte endnu et optag august 2020 med afslutning 2022. Spørgsmålet er, om der kan etableres et politisk flertal til en finansiering af et optag på yderligere 5 elevhold august 2020? Den samlede investering med et optag på 5 elevhold er på 10.789.247 kr. Heraf udgør de 5.578.650 kr. kommunal medfinansiering, hvilket efterlader et ekstra optag med et **udækket investeringsbehov på 5.210.597 kr. over en 2-årig periode fra juni 2020 – juni 2022.**

Økonomisk gevinst ved uddannelse af målgruppen

En potentialeberegning fra forsøgsprojektets eksterne evaluatør konkluderer at en 2-årig uddannelse svarende til den aktuelle forsøgsuddannelse, vil give anledning til større omkostninger for det offentlige. I de efterfølgende år forventes det, at uddannelsen vil skabe en gevinst for det offentlige, fordi målgruppens beskæftigelsesgrad øges.

Størrelsen af den økonomiske gevinst ved uddannelsesindsatsen afhænger af, hvor mange personer uddannelsen hjælper i fleksjob, og hvor længe personerne efterfølgende fortsætter i fleksjob. Uddannelsen betaler sig selv hjem, hvis den opnår følgende eller bedre beskæftigelsesresultater:

- 90 ud af 100 elever opnår fleksjob i godt 2 år
- 70 ud af 100 elever opnår fleksjob i ca. 3 år

På baggrund af de hidtidige erfaringer fra projektet og de budgetterede omkostninger, estimerer Glad Fonden, at en toårig uddannelse vil komme til at koste ca. 368.000 kr. pr. elev eller 184.000 kr. pr. år. Til sammenligning brugte kommunerne i 2016 ca. 98.000 kr. på den aktive beskæftigelsesindsats pr. fuldtidsaktiveret borger pr. år – omkostningerne til borgere i ressourceforløb, som vil være alternativet for mange borgere i målgruppen, var ca. 225.000 kr. pr. år.

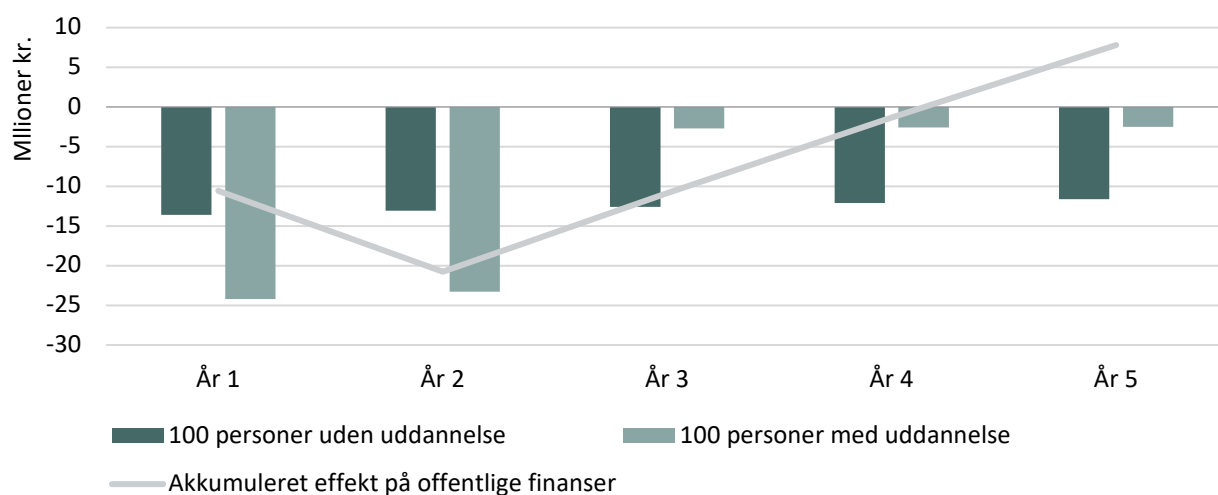
Figur 0.1 Årlige omkostninger til aktiv beskæftigelsesindsats og til Flexuddannelse

Note: Gns. omkostning til Flexuddannelsen pr. elev pr. år og gns. udgift til aktiv beskæftigelsesindsats (inkl. aktivering, andre beskæftigelsesordninger, administration af jobcentre, særlige indsatser mv.) pr. fuldtidsaktiveret pr. år. 2016-prisniveau, afrundet til 1.000 kr. Kilde: Glad Fonden og Finansministeriet (2018) 'Aktiv beskæftigelsesindsats'.

Over en toårig periode er der ca. 100 unge, der starter på uddannelsen. Uddannelsens mål er, at 90 pct. af eleverne færdiggør uddannelsen og alle, der færdiggør uddannelsen, efterfølgende kommer i fleksjob. Hvis det lykkes, og eleverne i gennemsnit fastholder deres fleksjob i tre år, vil det medføre en gevinst for de offentlige finanser på ca. 8 mio. kr., jf. figur 0.2. Gevinsten er beregnet under antagelse af, at det offentlige dækker alle uddannelsens driftsudgifter. Og gevinsten er beregnet uden at tage højde for et forventet fald i sociale udgifter i forbindelse med at de unge integreres i uddannelse og beskæftigelse.

Figur 0.2 Målscenarie, 8 mio. kr. over fem år

Note: Fremtidige værdier er tilbagediskonteret til 2016-niveau med en diskonteringsrente på 4 %.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Danmarks Statistik, Glad Fonden og Finansministeriet (2018) 'Aktiv beskæftigelsesindsats'

Kilde: Højbjerg, Brauer og Schultz: Økonomisk potentiale ved at uddanne unge med handicap, marts 2019 side 4 og 13